

Amsterdam-Duivendrecht, 20 augustus 2019

Geachte leden van de commissie Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,

In aanloop naar het [AO Maatschappelijk Middenveld van 5 september](#) aanstaande delen wij graag een aantal aandachtspunten en aanbevelingen met u, onderverdeeld in de volgende 3 blokken:

- 1) Beleidskader Versterking Maatschappelijk Middenveld
- 2) European Early Warning Mechanism Shrinking Civic Space
- 3) Meerjarenstrategieën van ambassades

1) Beleidskader Versterking Maatschappelijk Middenveld

Allereerst de hoofdlijnenbrief over het Beleidskader Versterking Maatschappelijk Middenveld. Partos verwelkomt dat minister Kaag het belang van een sterk maatschappelijk middenveld onderschrijft en dat Nederland zich sterk blijft maken voor het vergroten van de ruimte voor maatschappelijke organisaties. De minister schrijft dat het kabinet blijft inzetten op versterking van maatschappelijke organisaties in hun pleitende en beïnvloedende rol zowel op lokaal als op internationaal niveau. Nederland is daarin wereldwijd een voorloper en innovator.

Daarnaast is het goed dat Nederland pal staat voor de autonome rol van maatschappelijke organisaties in ontwikkelingssamenwerking. Bijzonder te waarderen is ook de specifieke inzet van de minister voor vrouwenrechten en gendergelijkheid in het SDG5 fonds en de waardering voor de rol die meer informele organisaties en sociale bewegingen kunnen hebben.

Waarom is versterking van het maatschappelijk middenveld zo belangrijk?

Een sterk en legitiem maatschappelijk middenveld vertegenwoordigt burgers en laat hun stem klinken richting zittende machthebbers en (grote) bedrijven, die aldus worden aangezet tot duurzaam en verantwoordelijk handelen. Juist in opkomende economieën waar toenemende machts- en inkomensongelijkheid in de weg staan van inclusieve ontwikkeling is dit van groot belang. Maatschappelijke organisaties zijn ook als geen ander in staat om overheden en bedrijfsleven kritisch aan te spreken op de voortgang op en hun bijdrage aan de SDGs. Een sterk maatschappelijk middenveld in lage- en middeninkomenslanden is daarom een van de randvoorwaarden voor een goed functionerende, vrije en democratische rechtsstaat met een florerende duurzame, inclusieve economie. Maatschappelijke organisaties geven een stem aan tafel van groepen die anders niet gehoord worden. Daarmee levert het maatschappelijk middenveld een cruciale bijdrage aan het overkoepelende doel van de SDGs: leave no one behind.

Verandering daar én hier

Tegelijkertijd is het van belang te onderkennen dat duurzame ontwikkeling niet uitsluitend betrekking heeft op het handelen van lage- en middeninkomenslanden. Welvaart voor de een mag niet ten koste gaan van het welzijn van de ander - iets dat nu aantoonbaar wel het geval is, zoals ook de Monitor Brede Welvaart laat zien. Daarom is juist de samenwerking en uitwisseling tussen maatschappelijke organisaties daar én hier, over grenzen van landen en continenten heen, belangrijk voor het realiseren van inclusieve en duurzame ontwikkeling. Partos vraagt zich dan ook af:

- Kan de minister aangeven hoe ze kan garanderen dat het MMV-beleid zich niet beperkt tot een relatief beperkt aantal ontwikkelingslanden en er voldoende oog is voor het complexe globale karakter van ontwikkeling?

Zeggenschap van lokale organisaties

Partos verwelkomt dat minister Kaag in deze beleidsbrief extra aandacht geeft aan lokaal zeggenschap. Een inclusieve en duurzame wereld is alleen mogelijk door bestaande machtsverhoudingen te veranderen. Dat is de kern van het werk van Partos-leden: bij machthebbers onder de aandacht brengen wat de (soms onbedoelde) consequenties zijn van besluitvorming voor grote groepen mensen in de mondiale samenleving. Om dit goed en legitiem te kunnen doen, is eigenaarschap en invloed vanuit die groepen van cruciaal belang.

Dit vergt een constante reflectie op de machtsverhoudingen binnen mondiale maatschappelijke bewegingen. De afgelopen decennia is succesvol geïnvesteerd in het versterken van het maatschappelijk middenveld in lage- en middeninkomenslanden. Dit heeft er mede toe geleid dat er in veel van die landen nu een sterker en veelkleuriger maatschappelijk middenveld bestaat. Hierdoor is tevens de rol van internationale en Nederlandse NGO's veranderd, waarbij lokale organisaties op (sub-)nationaal niveau lobby voeren, programma's implementeren en zo de internationale lobby mede invulling en richting geven. Ook heeft het toegenomen belang van informele organisaties en sociale bewegingen geleid tot nieuwe vormen van samenwerking, in het bijzonder in situaties waar de ruimte voor het maatschappelijk middenveld sterk onder druk staat.

Deze ontwikkeling betekent dat de rol van Nederlandse en internationale organisaties aan het veranderen is. Kort gezegd: van puur financier van lokale organisaties in lage- en middeninkomenslanden naar een gelijkwaardige samenwerking waarin internationale, regionale, nationale en lokale NGO's gezamenlijk programma's ontwikkelen en implementeren. In deze rolverdeling is met name de internationale beïnvloedings- en verbindende rol van Nederlandse en internationale NGO's van toegevoegde waarde en de

specifieke politieke context van belang. Zo verhouden zeer gevoelige thema's zich in sommige gevallen slecht met een zichtbare voortrekkersrol van lokale organisaties. Partos zou het verwelkomen als tijdens het AO van 5 september de volgende punten verhelderd worden:

- Is de minister met ons van mening dat uiteindelijk een gedegen context- en stakeholderanalyse door indieners van voorstellen bepalend is voor de wijze waarop de samenwerking tussen Nederlandse, internationale en lokale NGO's invulling moet gaan krijgen, en dat er ruimte moet zijn voor een diverse, context-gerelateerde aanpak?
- Kan bij de selectie van toekomstige partnerschappen (bewezen) verankering van organisaties in de samenleving, zowel hier als daar, in beoordeling van de voorstellen meegenomen worden?
- Kan de minister ervoor zorgen dat NGO's in lage- en middeninkomenslanden inbreng kunnen geven in de strategische ontwikkelingen van Nederlandse ambassades, zoals meerjarenplannen, handels- en belastingverdragen.

Geografische focus

Minister Kaag refereert aan geleerde lessen vanuit evaluaties en lopende programma's, dat schakelen tussen lokaal, nationaal en internationaal, alsook flexibiliteit en langdurige inzet onontbeerlijk zijn met het oog op lange-termijn sociale veranderingen. In dit licht heeft de OESO/DAC eerder geconcludeerd dat de Nederlandse inzet niet altijd duurzaam is door de periodieke geografische verschuivingen in focuslanden. Het is belangrijk deze inzichten mee te nemen en een niet te strikte inperking tot focusregio's en -landen toe te passen. Ook om deze redenen verwelkomt Partos dat de beleidsbrief de mogelijkheid biedt om in lage-, lage midden- en hoge middeninkomenslanden te werken. Bovendien beperkt de krimpende ruimte voor maatschappelijke organisaties zich niet tot de landen in de Nederlandse focusregio's. Ook bijvoorbeeld voor het verduurzamen van productieketens is het belangrijk buiten de focusregio's en -landen te kunnen blijven werken.

Uitwerking kader

Minister Kaag hecht belang aan de onafhankelijke rol van maatschappelijke organisaties, met ruimte voor een kritische dialoog. Die keuze is essentieel voor de bijdrage van maatschappelijke organisaties aan veerkrachtige samenlevingen.

De uitdaging zal zijn om deze visie te vertalen in een nieuw financieringskader dat voldoende ruimte laat aan diverse onafhankelijk opererende maatschappelijke actoren, die op alle niveaus hun kritische rol kunnen blijven spelen.

Van onze leden ontvangen we signalen dat de vertaling van beleid naar subsidiekaders te vaak leidt tot een mate van sturing door het ministerie of ambassades, die kan leiden tot een aantasting van de onafhankelijke rol van maatschappelijke organisaties. Dat geldt vooral voor thematische keuzes en voor meerjarige landenstrategieën die de flexibiliteit en wendbaarheid van maatschappelijke organisaties in de weg kunnen staan en daarmee hun bijdrage aan het versterken van veerkrachtige en onafhankelijke samenlevingen.

- Partos roept de Kamer op ervoor te zorgen dat voorliggende kader maatschappelijke organisaties de ruimte blijft bieden om op basis van de eigen probleemanalyse en veranderingstheorie, programma's te ontwikkelen.

2) European Early Warning Mechanism Shrinking Civic Space

Een ander onderwerp op de agenda van het algemeen overleg is de brief van minister Kaag over het *European Early Warning Mechanism Shrinking Civic Space*. Partos is teleurgesteld dat er geen Europees draagvlak blijkt te zijn voor een early warning system.

Het blijft onduidelijk wat dit kabinet additioneel doet om de trend van “krimpende ruimte” te keren. Het budget dat besteed wordt aan de versterking van het maatschappelijk middenveld blijft ongeveer gelijk, nadat het in eerdere bezuinigingsronden vrijwel is gehalveerd. De politieke steun die hard nodig is, moet komen van ambassades die als prioriteit vooral handel, veiligheid en migratie hebben. Focusregio's en landen worden gekozen op basis van de nabijheid bij Europa en de wens om migratie te controleren. De keuze wordt niet gemaakt op basis van de geschetste problematiek laat staan op basis van een effectieve bijdrage aan het behalen van SDGs en de klimaatdoelen.

Daarom heeft Partos de volgende aanbevelingen voor minister Kaag:

- Zoek binnen de EU lidstaten actief naar partners en pleit voor een proactief en gezamenlijk Europees optreden als het gaat om het verdedigen en vergroten van de maatschappelijke ruimte.
- Verhoog het budget dat als expliciet doel heeft om het onafhankelijke maatschappelijk middenveld te versterken zodat de onafhankelijke rol van maatschappelijke actoren wordt vergroot.
- Investeer stevig in diplomatie voor civic space en mensenrechten door:
 - meer te voorzien in personeel op dit gebied
 - trainingen van ambassadepersoneel te verzorgen
 - ambassades jaarlijks verslag uit te laten brengen over wat er gedaan is om het maatschappelijk middenveld te beschermen en te versterken ook vanuit de handel, veiligheid en politieke portefeuilles.

3) Meerjarenstrategieën ambassades

De afgelopen maanden hebben ministerie en ambassades meerjarenstrategieën uitgewerkt, voor de inzet in de verschillende landen. In het verleden werden deze strategieën ook met de Tweede Kamer gedeeld. De 1-pagers over de meerjaren-inzet in de kernlanden van het Nederlandse OS beleid, die tijdens het zomerreces openbaar zijn geworden, bevatten te summiere informatie voor organisaties om op een zinvolle en strategische manier hun interventies af te stemmen met de posten. Ook de Kamer heeft voor haar controlerende rol richting het ministerie van Buitenlandse Zaken meer informatie nodig dan er nu beschikbaar is gemaakt.

- Het zou daarom goed zijn als de Tweede Kamer de minister vraagt deze meerjarenstrategieën alsnog met de Kamer te delen.

Uiteraard zijn we graag bereid deze brief nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Koos de Bruijn | advocacy manager

06 24 20 46 55 | koos@partos.nl

Afwezig op vrijdag

Partos | (020) 320 99 01

Ellermanstraat 18B, 1114 AK, Amsterdam - Duivendrecht

www.partos.nl | [Twitter](#) | [Facebook](#) | [LinkedIn](#)